№ 67 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՅՈՒՆԻՍԻ 10 **1897** ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՅՈՒՆԻՍԻ 10 № 67

ՔՍԱՆՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կէս տարվանը 6 ռուբ. Առանձին համարները 7 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ». կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

Տելեֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.

Տելեֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Սահակ, Նիկողայոս Աբրահամեան Աստուածատրեանները և Ալմաստ Ղազարեան Աստուածատրեան, սրտի ցաւով յայտնում են ազգականներին և բարեկամներին առաջինները՝ իրանց սիրելի եղբօր, իսկ վերջինը իր անմոռանալի ամուսնու

ԱԲՐԱՀԱՄ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՐԵԱՆՑԻ

մահը: Յուղարկաւորութիւնը կը կատարվի երեքշաբթի, յունիսի 10-ին, Գոգինովի տնից, Բագրատիօնսկայա փողոց, կաթուղիկէ սուրբ Գէորգ եկեղեցին և այնտեղից դէպի Խօջիվանքի գերեզմանատունը: 1—1

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ճգնաժամը Աւստրիայում. Սըր Ֆիլիպ Կէրրի և եւրօպական կօնցէրտ.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Երեւանից. Նամակ Իգդիրից. Նամակ Ախալքալաքից. Նամակ Բալախանիից. Նամակ Շուշուց. Նամակ Խմբագրութեան. Նամակ Խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Վաթսունամեայ յօբելեան. Նամակ Պարսկաստանից. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ԲՈՐՍԱ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.

ՃԳՆԱԺԱՄԸ ԱՒՍՏՐԻԱՅՈՒՄ

Աւստրօ-ունգարական միապետութիւնը բաղկացնող ազգութիւնների և, գլխաւորապէս, չեխերի ու գերմանացիների մէջ մինչև այժմ խուլ կերպով մղվող մրցումը ու կռիւը այնպիսի սուր կերպարանք ստացաւ վերջերս, այնպիսի գայթակղական ընդհարումներ առաջ բերեց երկու ազգութիւնների մէջ, որ կառավարութիւնը ստիպվեց ժամանակից առաջ փակել Րէյխսրատի նիստը: Եւ այսօր ամբողջ Աւստրիան յուզվում, եռում է, իսկ կառավարութիւնը, գլուխը կորցրած, չը գիտէ ինչ միջոցների դիմել վտանգաւոր յուզմունքը խաղաղացնելու համար:

Կռիւը չեխերի և գերմանացիների մէջ է, մի կռիւ, որ մղվում է դարերով յամառութեամբ, տոկունութեամբ և այսօր հասել է այն ճգնաժամին, երբ երկու կռւող կողմերի համար կեանքի և մահվան խնդիր է դարձել: Եւ ինչ է կռւի առիթը. չեխ ազգը, որ իր թւով ու կուլտուրական յատկութիւններով եթէ չէ գերազանցում Աւստրիայի գերմանական ժողովրդին, գոնէ նրանից պակաս չէ, պահանջում է տալ իրան այն իրաւունքները, որ վայելում է գերմանական ազգաբնակութիւնը. պահանջում է, որ չեխ լեզուն քաղաքացիական իրաւունք ունենայ չեխական հին երկիրներում՝ Բօհեմիայում և Մօրավիայում, որտեղ չեխ տարրը տիրապետող է հանդիսանում, որ չեխ ազգութիւնը վայելի նոյնպէս տեղական ինքնավարութիւն, ինչպէս վայելում են կայսրութեան միւս ազգութիւնները—գերմանացիները և ունգարացիները: Չեխ ազգը պահանջում է, որ իր հայրենիքի՝ Բօհեմիայի և Մօրավիայի ներքին գործերը կառավարվեն ոչ թէ Վիէննայից, բիւրօկրատիայի ձեռքով, կայսրութեան ընդհանուր օրէնքներով, այլ համաձայն երկրի բարք ու վարքերի, տեղական օրէնքների և սովորութիւնների, որովհետև, ասարկում են չեխերը, գերմանական օրէնքները ներդաշնակ չեն Աւստրիայի զանազան ազգութիւնների կարիքների, բարքերի և սովորութիւնների հետ և այդ պատճառով տեղի են ունենում շարունակ ընդհարումներ, խռովութիւններ և հարստահարութիւններ:

Չեխերի այդ պահանջը այնքան օրինաւոր էր և այնքան համապատասխան արդարութեան տարրական կանոններին, որ աւստրիական կառավարութիւնը, փորձով տեսնելով թէ Divide et impera (բաժանիր որ տիրես) սխտեման, որ նա համարում էր իր քաղաքականութեան յենարանը և որին հետևում էր մինչև այժմ, ոչ միայն ոչ մի օգուտ չունեցաւ, այլ և ահագին անզուսպներ ստեղծեց պետութիւնը բաղկացնող զանազան ազգերի մէջ, ստիպվեց հրատարակել օրէնք և ճանաչել չեխ լեզուի քաղաքացիական իրաւունքը Բօհեմիայում ու գահական ճառով խոստացաւ ինքնավարութեան գործադրութիւնը:

Սակայն կառավարութեան այդ որոշումը մեծ իրարանցում առաջ բերեց րէյխսրատի գերմանական կուսակցութեան ու սաստիկ զայրոյթ՝ Աւստրիայի գերմանական ժողովրդի մէջ: Իր փառաւոր կուլտուրայով, պրօգրէսով պարծեցող գերմանական ազգը, նոյն իսկ նրա ազատամիտ կուսակցութիւնը չամաչեց յայտարարել, որ նա իր բոլոր ոյժերով կը դիմադրի չեխ ազգի ձգտումներին և թոյլ չի տայ նրան իր հետ հաւասար իրաւունքներ վայելել: Այդ յայտարարութիւնը աւելի ևս բորբոքեց չեխերին և գրգռեց նրանց, և այսօր երկու պատերազմող կուսակցութիւնները յուսահատ կերպով աշխատում են վերջնական հարուածը տալ միմեանց:

Կոմս Բադէնիի մինիստրութիւնը, արձակելով րէյխսրատը, որ դարձել էր երկու կուսակցութիւնների աղմկալից և խայտառակ ցոյցերի տեսարան, յոյս ունէր թէ կարող է մի որ և է կօմպրօմիս առաջ բերել և ստիպել կռւող կողմերին փոխադարձ զիջումներ անել: Սակայն, այդ յոյսերն էլ չքացան. կուսակցութիւնները վճռականապէս մերժեցին կօմպրօմիսի հրաւէրը: Չեխերը—այն հիման վրա, որ իրանք չը վայելելով ազգային որ և է արտօնութիւն, չեն կարող իրանց հակառակորդներին գոհացնել, իսկ գերմանացիները—այն հիման վրա, որ իրանք երբէք կամաւոր կերպով չեն հրաժարվի իրանց բացառիկ ազգային իրաւունքներից և կը զիջեն միայն ոյժի առաջ:

Եւ հաւատարիմ այդ ծրագրին, գերմամանական ընդդիմադիր կուսակցութիւնը սարսափելի ագիտացիա է անում ամբողջ երկրում չեխ լեզուի քաղաքացիական իրաւունքի մասին կայացած որոշման դէմ, և քաղաքական ճառերով, ազգային ժողովներով և բողոքի միտինգներով շարունակում է ցոյց տալ նոյն անհաշտ ոգին և յամառութիւնը:

Ինչո՞վ կը վերջանայ երկու ազգութիւնների այդ յամառ և յուսահատ կռիւը, այդ ցոյց կը տայ ապագան. բայց անհերքելի է, որ արդարութիւնը, իրաւունքը, խղճմտանքը և միջազգային օրէնքը չեխերի կողմն է: Եւ պէտք է յուսալ, որ չեխերի դատը, իբրև արդար և օրինաւոր, վերջ ի վերջոյ յաղթական կը հանդիսանայ և չեխ ազգը կազատվի գերմանական հարստահարութիւնից:

ՍԸՐ ՖԻԼԻՊ ԿԷՐՐԻ ԵՒ ԵՒՐՕՊԱԿԱՆ ԿՕՆՑԷՐՏ

«Русскія Вѣдомости» լրագրում կարդում ենք. «Դեսպանների և Բ. Դրան խաղաղ բանակցութիւնները առաջ են գնում չափազանց դանդաղ և, նայելով մի քանի նշաններին, ոչ միայն Բ. Դրան յամառութեան շնորհիւ, որով ուզում է չահեցնել իր յաղթութիւնները, բայց և շնորհիւ պետութիւնների անհամաձայնութեան, որոնց միաբանութիւնը միայն «սկզբունքով» գոյութիւն ունի: Անգլիական լրագիրների թղթակիցները մինչև այժմ հաստատում են, որ Գերմանիան բացարձակապէս պաշտպանում է Բ. Դրան ձգտումները՝ գրաւել Թեսալիան, եթէ հնար չը լինի նրան միացնել Թիւրքիային, և անգլիացիների հաղորդած այս լուրերը հաստատում են գերմանական լրագիրները իրանց դատողութիւններով՝ այս հարցի վերաբերմամբ: Միւս կողմից այժմ արեւմտեան մամուլի մէջ մի արշաւանք է սկսված Կ. Պօլսի անգլիական դեսպան սըր Կէրրիի դէմ, որին մեղադրում են, թէ նա իր վարմունքով համարեա թէ գլխաւոր պատճառն է ներկայ դժուարութիւնների՝ խաղաղ բանակցութիւնների ժամանակ: Այսպիսի մեղադրանքներ մենք գտնում ենք գլխաւորապէս Աւստրիայի մամուլի և անգլիական գիմադրական «Standard»-ի մէջ: Այդ արշաւանքի առիթն այն է, որ սըր Կէրրի դեսպանների երկրորդ ժողովում յայտարարեց, թէ Անգլիան երբէք չի համաձայնվի նորից թիւրքաց իշխանութեան տակ մացնել այն քրիստոնեայ նահանգները, որոնք դրանից առաջ ազատված էին այդ տիրապետութիւնից: Դեսպանի այս յայտարարութեան մէջ թիւրքերը տեսնում էին մուսուլմանների դէմ խաչակիրների արշաւանք սկսելու պրօպագանդայի վերածնութիւնը, իսկ դեսպաններից մի քանիսը—մի անտակտ վարմունք, որ կարող է դժուարացնել հաշտութեան գործը: Դրանից յետոյ եւրօպական մամուլի, մանաւանդ Վիէննայի թիւրքասէր օրգանների մէջ տպվեցին թղթակցութիւններ Կ. Պօլսից, որոնք հաստատում են, որ միայն այս դիպլօմատն է մեղաւոր, որ վերջին տարիներում Բ. Դրան և Անգլիայի յարաբերութիւնները լարված են: Թղթակցութիւնների մէջ սըր Կէրրի նկարագրվում է իբրև զուռղ և կոպիտ մէկը ոչ միայն թիւրքաց մինիստրների, այլ նոյն իսկ փադիշահի հետ ունեցած յարաբերութիւնների մէջ. թղթակիցները հաւատացնում են, որ միայն այս է պատճառը, որ վերջին տարիները Անգլիայի ազդեցութիւնն ընկել է Կ. Պօլսում, իսկ դրա փոխարէն զօրեղացել է Ռուսաստանի ազդեցութիւնը. դրան բաւական նպաստել է ռուսաց դեսպանի քաղաքավարի վարմունքը թիւրք պաշտօնեաների հետ: Եթէ յիշենք լօրդ Սօլսբիւրիի յայտնի ճառը, որ արտասանվեց Հիլդհօլում 1895 թւի վերջում հայկական կոտորածների առիթով, այն ժամանակ բոլորովին տնհիմն կը լինեն այն մեղադրանքները, որպէս թէ սըր Կէրրի գործում է ոչ համաձայն անգլիական կառավարութեան դիտաւորութիւնների ու տրամադրութեան: Բայց այդ մեղադրանքները բնորոշում են դիպլօմատիայի ստեղծած դրութիւնը: Պարզ է, որ մի քանի դիպլօմատիական շրջաններում Անգլիայի արեւելեան քաղաքականութիւնը անյարմար է համարվում: Մի քանի պետութիւններ չափազանց անհամբերին Թիւրքիային ոյժ տալը՝ «անմիտ Յունաստանը» չուտ պատժելու նպատակով: Իսկ երբ յայտնի դարձաւ, որ Բ. Դուռը, յենվելով այդ պաշտպանութեան և «յաղթողի անկողոպտելի իրաւունքների» վրա, մտադիր է հաշտութեան պայմաններ թելադրել Եւրօպային, այդ ժամանակ, մի պատուաւոր նահանջում կատարելու համար, Թիւրքիայի այդ բարեկամները հարկադրված եղան Բ. Դրան իրանց ներշնչած յամառութեան դիմաց քաւութեան նոխազ գտնել. ահա թէ ինչու ձգտում են ամբողջ մեղքը գցել ցամաքային պետութիւններին ոչ չատ համակրելի Անգլիայի ներկայացուցչի վրա»:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԵՐԵՒԱՆԻՑ

Յունիսի 1-ին

Անցեալ նամակով այստեղի պատգամաւորական ընտրութիւնները մենք համարեցինք անկանոն և սպասում էինք, որ այդ ընտրութիւնները բեկանվէին, սակայն մինչև այժմ բեկանվեց միմիայն մի եկեղեցու—Նորք քաղաքամասի ընտրութիւնը, իսկ միւսները մնում են: Եթէ այսպէս շարունակվեն և հոգաբարձական ընտրութիւնները, այն ևս մենք անկանոն պիտի համարենք:

Պօղոս-Պետրոսի ընտրութիւնը ունեցաւ մի անկանոն շարունակութիւն, որովհետև այնտեղ, ինչպէս անցեալ թղթակցութեան մէջ յիշեցինք, 6-ի տեղ ընտրվեցին միմիայն 5-ը. հետևապէս 1-ի ընտրութիւնը պիտի նորից կատարվէր և փոխանակ այդ ընտրութիւնը բեկանելու, շարունակութիւնը տեղի ունեցաւ և նշանակվեց մի այնպիսի օր ու ժամանակ, երբ ժողովուրդը ժամանակ չէր ունենայ մասնակցելու ընտրութեանը: Ընտրութիւնը նշանակվեց մայիսի 29-ին, հինգշաբթի, ժամը 5-ին և մէկի փոխարէն ընտրեցին երկուսին, որովհետև նախկին 5 ընտրեալներից մէկն էր երէցփոխի անձնափոխանորդը, որը և մասնակցելու է բացակայ երէցփոխի փոխարէն: Այդ երկու ընտրվածներն են՝ Գ. Անտօնեան և Յ. Մելիքեանց:

Այսօր նշանակված էր Նորք քաղաքամասի վերընտրութիւնը և Ս. Սարգիս եկեղեցու ընտրութիւնը, որտեղ անցեալ անգամ ընտրողները բողոքեցին և ընտրութիւնը յետաձգեցին մի ուրիշ անգամի, մինչև որ կանոնաւոր հրաւէր լինէր և հրահանգ ստացվէր ընտրութեան համար: Այսօրվայ երկու ընտրութիւններն էլ կանոնաւոր էին: Նորք քաղաքամասում մասնակցեցին 38 ընտրողներ. ընտրվեցին Մ. Դիլանեանց, Ա. Տէր-Աւետիքեան և Գ. Գեօզալեանց. առաջին անգամ ընտրվածներից երկուսը չանցան: Ս. Սարգիս եկեղեցում մասնակցեցին 75 ընտրողներ և ընտրվեցին՝ Կ. Կամսարական, Յ. Ամարբէկեան և Զաթալբաշեան: Կրկնում ենք, այս ընտրութիւնները բոլորովին աջող անցան, բայց չենք կարող չը նկատել մի բան մեր ընտրողներին. խիստ ընտրութիւններ անելը և ըստ այնմ ցուցակներ կազմելը չատ լաւ բան է, բայց ցուցակների մէջ մինչև ընտրութեան րօպէին էլ փոփոխութիւններ մտցնելը երբէք ցանկալի բան չէ:

Հոգաբարձական ընտրութիւնը դեռ նշանակված չէ, և նախ քան այդ ընտրութիւնը հարկաւոր էր մնացած չորս եկեղեցիներում վերընտրութիւններ նշանակել:

Ա.—Դօ

ՆԱՄԱԿ ԻԳԴԻՐԻՑ

Մայիսի 26-ին

Գարնան բացվելով Սուրմալուի սահմանամերձ գիւղերը սկսում են կրկին քիւրդերի յարձակումներին ենթարկվել, կամ մաքսանենգների յանդուգն ձեռնարկութիւնների պատճառով առաջ եկած արիւնալի տեսարաններին ականատես լինել: Ինչպէս առաջին, նոյնպէս և երկրորդ դէպքերում արիւնոտ գործի հերոսները բացառապէս քիւրդերն են՝ կամ Թիւրքիայում կամ նոյն իսկ մեր սահմաններում ապրող:

Իբրև այսպիսի կացութեան մէջ հաճելի է սահմանապահ գնդի մէջ տեսնել այնպիսի օֆիցեր, որպիսին է Արազդեօլի սահմանապահ կապիտան Իզմայիլօվը, մի քաջ, արդարասէր, աչալուրջ անձն: Դեռ այս տարվայ սկզբներումն էր, որ լեռներում և շրջակայքի խաղաղ երթեւեկողներին սարսափ ազդող, յայտնի աւազակ, կօնտրաբանդիստ քիւրդ Աւլօն այս համարձակ մարդու գնդակներին զոհ գնաց, ի մեծ ուրախութիւն խաղաղ ազգաբնակութեան, քանի որ այդ աւազակ քիւրդը Թիւրքիայում ապրելով, չատ անգամ գալիս էր մեր կողմերը, ուր լաւ կապեր ունէր իր նմանների հետ և շնորհիւ այդ

կալերի՝ յանդուգն չահատակութիւններ էր անում: Այդ Աւլօի սպանվելու առիթով պատմում էին, որ նրա համակիր և ազգակից քրդերը ուխտել են Թիւրքիայից մի յարձակում գործել սահմանի վրա և վրէժխնդիր լինել: Անցեալ օրը լուր եկաւ, որ այդ յարձակումը տեղի է ունեցել Աբասգեօլ հայաբնակ գիւղի սահմանների վրա, որտեղից փորձել են քշել տանել գիւղի նախիրը. բայց շնորհիւ նոյն Իզմայիլօվի, քրդերի այդ փորձը անաջող է անցել. ասում են, որ նա իր զինւորների հետ միասին կարողացել է յետ խլել նախիրը և կռւի ժամանակ էլ սպանվել են, ինչպէս պատմում են, 2 քիւրդ:

Սրանից մի քանի օր առաջ էլ Արհաչ Թուրքաբնակ գիւղի շրջակայքի «Ղուերում» մի ուրիշ արիւնոտ դրամա կատարվեց: Քիւրդերը կոնտրաբանդ փախցնելիս, պատահել են մի սահմանապահ զինւորի գիշեր ժամանակ և կռւի բռնվել: Թէ զինւորը և թէ քիւրդը ծանրապէս վիրաւորվում են. զինւորը Իգդիր բերվելուց մի քանի ժամ յետոյ մեռաւ, իսկ քիւրդը միւս զինւորների ձեռքից սպանվեց:

Երկու օր առաջ էլ լուր հասաւ, որ քիւրդերը յարձակվել են և Գուշբուլաղին գիւղի նախիրը տանելու փորձ են արել: Օգնութեան հասած սահմանապահ զինւորները հրացանաձգութիւն են սկսել քրդերի հետ. այս կռւի մէջ սպանվել է մի սահմանապահ զինւոր. մի ուրիշն էլ, ինչպէս պատմում են, ծանրապէս վիրաւորվել է կոկորդից:

Ա.

ՆԱՄԱԿ ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ

Յունիսի 2-ին

Մայիսի 28-ին՝ մեր խաղաղ քաղաքում դեռ չը տեսնված մի յանդուգն դէպք պատահեց: Գիշերվայ մօտ ժամը մէկին մի քանի գողեր քաղաքի ծայրում գտնվող մի տան պատուհանի փեղկերը կտրտելով, ներս են մտնում կողոպտելու նպատակով: Առաջին սենեակում մարդ չը լինելու պատճառով՝ ազատ կողոպտում են եղած չեղած արժէքաւոր բաները, բայց չը բաւականանալով դրանով, ուզում են ներս մտնել և միւս սենեակները, ուր քնած է լինում ընտանիքը: Նախ քան այդ՝ գլուխները փաթաթում են չորերով, որ անծանօթ մնան, և ըսկսում են միւս սենեակների դռներն էլ կոտրտել, քանի որ բոլոր դռները, բարեբաղդաբար, կողպված են լինում: Ձայնից զարթնում են տանտէրն ու իր կինը և սկսում են պաշտպանել իրանց ննջարանի դուռը, որ ներս չը խուժեն: Մի յուսահատ կռիւ է սկսվում տանտէրերի և չարագործների մէջ, որոնք, սակայն, դուռը կոտրելով, դանակով մի հարւած են հասցնում տանտիրոջ և կոկորդից վիրաւորում են նրան: Երբ տանտէրը հարւածից ընկնում է, երիտասարդ տանտիկինը գովելի անձնազոհութեամբ սկսում է պաշտպանել իր վիրաւոր ամուսնուն, օրօրոցում պառկած մանկանը, գլխի ոսկին, սեղանի վրա դրած ժամացոյցը և այլն: Այդ միջոցին բարբարոսներից մէկը դանակով մի հարւած է տալիս արիասիրտ կնոջ ձեռքին և ծանր վիրաւորում է նրան, բայց և այնպէս, վերջինս չէ յուսահատվում և շարունակում է եռանդով կռւել: Կռւի ժամանակ, խիստ սպառնալիքներով, նրանից շարունակ փող և ոսկի են պահանջելիս լինում: Թէև խօսակցութիւնը թուրքերէն է եղել, բայց ձայնից երկուսին իսկոյն ճանաչում են, որ ախալքալաքցի իրանց ծանօթ կասկածելի անձնաւորութիւններ են, մանաւանդ երբ գլխի փաթաթոցները ընկնում են և լամպի լոյսով տեսնում են նրանց դէմքերը: Երբ վիրաւոր տանտէրը, ուշքի գալով, պատուհանից օգնութեան է կանչում հարեւաններին, գողերը սկսում են փախչել, բայց անվեհեր կինը երկար ժամանակ բռնած պահում է գողերից մէկին, սակայն սա էլ փախչում է: Գողերը տանում են իրանց հետ միայն առաջին սենեակից կողոպտած բաները, 2 զոյգ արծաթէ բաժակներ, 2 արծաթէ գդալ, մի հին արծաթապատ սուր և չորեր, ընդամենը մօտ 100 րուբլու իրեղէն: Հարեւանները վրա են հասնում միայն գողերի փախչելուց յետոյ: Հարեւան կանանցից մէկը, տեսնելով այդ բոլորը, սարսափից ուշագնաց է լինում, այնպէս որ սրան էլ սկսում են վիրաւորների հետ միասին խնամել:—Կռիւը և կողոպուտը տևել է մօտ մի ժամ, սակայն ոչ մի տեղից օգնութիւն չէ եկել: Յետոյ, երբ հարեւանները մի ամբողջ ժամ գիշերապահ ստրիկաններ են որոնում և չեն գտնում, քնից արթնացնում են գաւառապետին, որը շտապով գընում է վիրաւորների մօտ և կանչում է բժշկին ու քննիչին՝ թէ բժշկական օգնութիւն հասցնելու և թէ գործը քննելու: Գործի քննութիւնից երեւում է, որ տանտիրուհին ամբողջ դրամայի ժամանակ մեծ քաջութիւն է ցոյց տուել, որով ազատել է ամուսնու կեանքը և թէ ննջարանում ունեցած արժէքաւոր իրեղէնները: Չարագործներից երկուսին, որոնք դէմ առ դէմ կռւելիս են եղել, ճանաչել են. նրանք արդէն կալանաւորված են. բայց երրորդին ևս տեսել են սենեակում և, ինչպէս ենթադրում են, դուրսը, տանիքի վրա էլ մարդիկ են եղել: Ցանկալի է, որ մնացածներն էլ բռնվեն և բոլոր յանցաւորները պատժվեն, ինչպէս որ արժանի է:

Ես այցելեցի կողոպտված տունը և վիրաւորներին. տեսայ պատուհանների փեղկերը կտրտած, դռներն ու պատերը արիւնոտ և այլն: Վիրաւորված տանտէրը առաջին երկու օրը յաճախ ուշագնաց էր լինում. այժմ երկուսն էլ լաւ են. յոյս կայ, որ առողջանան, եթէ միայն կընոջ ձեռքի մատները վնասված չը մնան:

Զ. Տ.-Գ.

ՆԱՄԱԿ ԲԱԼԱԽԱՆԻԻՑ

Մայիսի 31-ին

Թէ որքան զգալի է գրադարանի բացակայութիւնը և թէ ո՛ր աստիճանի ընթերցանութեան կարիք կայ Բալախանիում, այդ կարելի է եզրակացնել հետեւեալ դէպքից: Մի օր ծառայողներից մէկը ասաց. «Պարոն, չէ՞ կարելի որ մի քանի լրագիրներ տաս կարդանք, երեկոները հաւաքվում ենք բնակարանում և չենք իմանում պարապութիւնից ինչ անենք, սիրտներս քիչ է մընում ճաքի»: Իմ հարցափորձից երեւաց, որ այն կեղտոտ, առաւօտից մինչև երեկոյ նաւթահանքում բանող խեղճ արարածը, որ ստանում է ամսական 16 րուբլի, երեք տարի սովորել է Շուշու թեմական դպրոցում: Սա ինքն ըստ ինքեան մի գեղեցիկ փաստ է ցոյց տալու համար, թէ հարկաւոր է լուրջ ուշադրութիւն դարձնել բանւորների հոգեկան և մտաւոր պէտքերի վրա: Մենք հարց ենք դնում Բալախանիի գործակատարների առաջ (չենք ասում կառավարիչների և բանւորների, որովհետեւ առաջինները չեն էլ հետաքրքրվում բանւորի կեանքով, իսկ երկրորդները՝ չեն կարող ոչինչ անել). արդեօք ժամանակ չէ՞ մտածելու օր առաջ ունենալ մի գրադարան, որից կարողանային օգտվել թէ բանւորները և թէ գործակատարները: Համոզված ենք, որ վաղուց ժամանակը հասել է և որ Բալախանիի գործակատարները, որոնք մեծ սէր ունեն դէպի ընթերցանութիւնը և որոնց մէջ հազիւ կը գտնվեն մի քանիսը, որ սեփական գրքեր չունենան, չեն զլանայ մի այսպիսի բարի և զուտ մարդասիրական գործ գլուխ բերելու, մանաւանդ որ դա մի առանձին դժուարութիւն չէ ներկայացնում: Հարցը աւելի լայն ըմբռնելու համար մենք կաւելացնենք, որ գրադարան բանալով չը պէտք է բաւականանալ. հարկաւոր է մտնել բանւորների մէջ, շփվել դրանց հետ, նպաստել որ աւելի ևս ամրանայ նրանց մէջ սէրը դէպի ընթերցանութիւնը, կարդալ նրանց մօտ, հասկացնել: Մի քանի փորձեր ցոյց տւին, որ աշխատաւոր դասակարգը մեծ զուարճութիւն է ստանում գրքերի ընթերցանութիւնից: Իրանք գործակատարներն էլ մեծ օգուտ կը ստանան գրադարանից և փոխանակ սրան ու նրան դիմելու՝ կարող են ուղղակի այնտեղից կարդալու գրքեր վերցնել:

Գործակատար

ՆԱՄԱԿ ՇՈՒՇՈՒՑ

Մայիսի 28-ին

Մեր յաջորդի խնկարկու հայկատակները շարունակում են ռեկլամներ տալ փողոցային թերթերում, լաւ իմանալով որ իրանց արած ծառայութիւնը չի կորչի, այլ կը յիշվի մինչև անգամ, երբ հարկաւոր է հայկատակների «բերանը բաղցրացնել»: Վարդապետ Սաթունեան այդ ռեկլամների դիմաց պահպանում է մի պերճախօս լռութիւն, երևի, այն յուսով, որ եթէ Շուշում չը հաւատան դրանց, դրսում կը լինեն միամիտներ, որոնք հայկատակ թղթակիցների խօսքին հաւատ կընծայեն: Արդէն «Մշակի» մէջ յիշատակված էր, թէ ինչպէս պնակներ լիզելու սիրահար թղթակիցները մեր յաջորդին վերագրեցին այն ամենը, ինչ որ կատարվում է Շուշում գաղթականներին օգնելու համար, մինչդեռ գաղթականների գործում Սաթունեանց ոչ թէ օգնել է, այլ ընդհակառակը հալածում էր նրանց: Մի օր տողերիս գրողը գնացել էր նըրանց այցելութեան. նրանք պատմում էին թէ Սաթունեանց պատուիրել է, որ գնան տները պըտտեն ողորմութիւն ժողովելու, բայց իրանք այդ անկարող էին անելու: Ամբողջ մի օր խեղճերը քաղցած են մնացել, ժամկոչն էր գնացել տներից հաց ժողովել և կերակրել: Վերջին օրերում Սաթունեանց ամեն մէկին մի քանի կոպէկ է տւել և ճանապարհել, որ Շուշում չը մնան և իրան չը ձանձրացնեն: Սակայն թողնենք այդ ամենը, արձանագրենք մի քանի փաստեր մեր տեղային հոգևոր վարչութեան գործերից, առանց ասելով թէ ինչ կասեն վարձկան թղթակիցները: Ղարաբաղի թեմը ուղարկված երկու քահանաները, նոր չատա կազմելու համար, հարուստ աւարով վերադարձան: Սաթունեանց իմացաւ այդ բաները և ինչ կարգադրութիւն արաւ: Այստեղ փակագծում պէտք է ասել, որ քահանաներին կամաւոր տուած նըւէրները կաշառք չեն կոչվում, այլ աջահամբոյր և այս բացատրութիւնը տւել է ինքը, Սաթունեանց: Շուշու թեմի գրեթէ բոլոր գործակալները ենթարկվեցան տուգանքի. դրա գումարը հասնում է 293 րուբլու: Ո՞ւր կորան այդ փողերը: Գործակալները իրանց տուած տուգանքը յետ ստացան իրանց յանձնված եկեղեցիներից և ժողովրդականներից: Տուգանք տուողը իսկապէս ժողովուրդը և եկեղեցիներն եղան: Չըհաս պաշտոններից ստացած փողերը անհետացել են, թէ բարի նպատակի համար են գործադրվել,—չը գիտենք: Զեղծումներ կատարող գործակալները, անդամները ոչ թէ չեն արձակվում իրանց պաշտոններից, այլ խրախուսվելով աւելի ոգևորված են գործում:

Թողնում ենք միւս անթիւ մանր-մունր դէպքերը, որոնք յայտնի են ամբողջ Շուշում: Պէտք է ասել, որ Շուշու ժողովրդականները, երկար տարիների ընթացքում ոչ մի բարւոքութիւն չը ստանալով Էջմիածնից իրանց ներկայացրած անթիւ բողոքների վերաբերութեամբ, այժմ ընկել են կատարեալ անտարբերութեան մէջ և միայն ծիծաղում են այն թղթակցութիւնների վրա, որոնք խունկ են ծխում մեր յաջորդի առաջ շատ պարզ պատճառներով: Չը մոռանանք յիշել և այս, որ Վեհափառ Կաթողիկոսի հրամանով Սաթունեանց վարդապետի ռոճիկը աւելացրած է: Յաջորդների ռոճիկը առհասարակ ամսական 50 րուբլի էր, ինչպէս և ստացել է Սաթունեան Նուխում, Գանձակում և Ալէքսանդրոպօլում, իսկ Շուշում ստանում է 150 րուբլի ամսական և դեռ էլի անգոհ է:

***

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թիֆլիս, յունիսի 7-ին

Հասարակութեան առաջ ճշմարտութիւնը պարզելու համար, խնդրում եմ տպել հետեւեալը, իբրև հերքում «Մշակի» № 66-ում պ. Վրոյրի տպված նամակի:

Իմ Թիֆլիս գալուց մի քանի օր յետոյ հանդիպում եմ պ. Վ. Փափազեանին, որը խնդրում է ինձ օգնել նրա օպերին տրվող երեկոյթին, երգելով մի հայերէն երգ՝ երաժշտական բաժնում: Ես, ճշմարիտ է, տուի իմ համաձայնութիւնը, սակայն յայտնեցի, որ հաստատ խօսք չեմ տալիս, այլ վերջնական խօսքը կասեմ իմ կոնցերտից յետոյ:

Այդպէս էլ եղաւ. իմ կոցերտից յետոյ, մայիսի 29-ին, հինգշաբթի օրը, վճռողական պատասխան տուի, որ չեմ մասնակցի և ոչ մի խնդրանքի ու զանազան առաջարկութեան՝ երգելու Թիֆլիսում, չեմ համաձայնվի:

Ստանալով պատասխան, թէ բոլոր ծախսերը արված են և աֆիշան պատրաստ է, ես առաջարկեցի նոր աֆիշայի ծախս վճարել, միայն թէ իմ անունը չը լինի: Սակայն նրանք շարունակեցին իրանց գործը, ինձ միամտացնելով, թէ անպատճառ կը յայտարարեն: Տեսնելով նըրանց այդ վարմունքը, հարկ համարեցի յայտնել լրագրի միջոցով, որ ես չեմ մասնակցում ներկայացման, որ տրվելու է չորեքշաբթի, յունիսի 3-ին:

Բէգլար Ամիրջան

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թիֆլիս, յունիսի 3-ին

Երէկ, յունիսի 3-ին, ես ևս մասնակից էի հանգուցեալ Յարութիւն Գաբրիէլեան Իւզբաշեանցի յուղարկաւորութեան, որ աւելի քան 60 հազար րուբլի կտակել է Ներսիսեան ուսումնարանին և այլ զանազան բարեգործական հիմնարկութիւններին: Առաջին անգամ էի ես տեսնում մեր քաղաքի մէջ այնպիսի հարուստ մարդու համեստ և պարզ թաղումն, առաջնորդութեամբ մի հատ ծխական քահանայի: Դիակառքի վրա մէկ-երկու համեստ վարդախունջեր, 70—100 հոգի երկու սեռից—այս էր յուղարկաւորութեան գնացքը մինչև եկեղեցու դուռը: Ինչպէս նկատեցի խօսակցութիւններից, շատերը գոհ չէին որ յուղարկաւորութիւնը չունէր սովորական շքեղութիւնը, որ բացակայ էին քահանաները և համքարը, որոնց որդիների համար թողել է հանգուցեալը մի մեծ գումար: Հանգուցեալը կտակով պատուիրել է, որ իրան թաղեն պարզ և հասարակ կերպով, առանց աւելորդ ծախսերի:

Սրանից առաջ մեծ հանդիսով թաղվեց Մողնու եկեղեցու բակում Յովհաննէս Խուդադեանը, որը ազգին մեծ գումար կտակեց, իսկ Իզբաշեան թաղվեց, ինչպէս ասացի, առանց շքեղ ծիսակատարութեան: Երկուսն էլ մեծ նուիրաբերութիւն են արել, երկուսն էլ կը յիշվեն երկար ժամանակ: Ոչ ոք, ի հարկէ, չի չափի ժողովրդի երախտագիտութեան աստիճանը դէպի հանգուցեալները թաղման հանդիսի շքեղութեան մեծութիւնով: Հասարակ թաղման մէջ կար մի գաղափար, որ արժանի է ուշադրութեան: Ցանկալի էր, սակայն, որ անշուք ծիսական հանդէսի հետ միասին լինէր ժողովրդի մասնակցութիւն, իբրև նշան, որ նա յարգում է գաղափարը:

Ալէքսանդր Ռօտինեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թիֆլիսի նահանգական վարչութիւնը առաջարկութիւն է ստացել ֆինանսների մինիստրութիւնից, որով 1898 թւից մէյխանները ազատվում են արքունական գլխահարկից: 1898 թւից արքունական նոր հարկ կառնվի անշարժ կալքերից: Այդ նոր հարկը, որ որոշված է 134 հազար րուբլի, բաժանված է Թիֆլիս, Սղնախ, Թէլաւ, Գօրի, Ջաքաթալա, Ախալցխա, Ախալքալաք քաղաքների և Կօջօր աւանի մէջ:

—

Կիրակի, յունիսի 8-ին, Վանքի մայր եկեղեցում կատարվեց հոգեհանգիստ Լազարեան ճեմարանի վերատեսուչ Գէորգ Քանանեանի յիշատակին:

—

Մեզ հաղորդում են, որ պարսից ընդհանուր հիւպատոս Միրզա Միւթուզա խանը մտադիր է հիմնել Թիֆլիսում մի բարեգործական ընկերութիւն պարսկահպատակների համար: Ինչպէս յայտնի է, Թիֆլիսում բազմաթիւ պարսկահպատակներ կան, մեծ մասամբ մշակ դասակարգից, որոնք որ և է թշուառութեան մէջ ընկած ժամանակ չը գիտեն ուր և ում դիմել: Ցանկանում ենք աջողութիւն այդ համակրելի ձեռնարկութեան:

—

Երէկ, երկուշաբթի, յունիսի 9-ին, Թիֆլիսի նահանգական դատարանի քրէական բաժնում քննվեց իշխան Ն. Դիասամիձէի և «Нов. Обозрѣніе» լրագրի խմբագիր իշխան Վ. Թումանովի գործը: Իշխան Դիասամիձէ մեղադրվում է նրանում, որ նախամտածած դիտաւորութեամբ թեթև կերպով վիրաւորեց իշխան Թումանովին: Դիասամիձէ դատապարտվեց 7 օրվայ բանտարկութեան:

—

Մայրաքաղաքի լրագիրները հաղորդում են, որ այժմ ֆինանսների մինիստրութեան մէջ մըշակվում է մի նախագիծ, որով դեղատները պէտք է արքունական դառնան: Այդ հարցի մըշակման համար կազմվում է մի յանձնաժողով

որին պէտք է մասնակցեն բժշկական դէպարտամէնտի և ֆինանսների մինիստրութեան ներկայացուցիչները։

—

Մենք հաղորդել էինք, որ յունիսի 5-ին նշանակուած էր կարսայգում հնձող և կալող մեքենաների փորձ։ Կարսայգ գնացել էին երեսունից աւելի մարդ՝ ծանօթանալու թէ այդ գործիքների և թէ առհասարակ կարսայգի կալուածքի հետ։ Անձրևային եղանակի պատճառով փորձը փոքր ինչ խանգարուեց։ Այնու ամենայնիւ գնացողները գոհ մնացին մեքենաների արդիւնաբերութիւնից։ Կալուածի փորձերից աչքի է ընկնում բամբակ ցանելու կատարելագործուած ձևը։

—

Թիֆլիսի III-դ արական գիմնազիայում այս տարի աւարտեցին իրանց ուսման ընթացքը ընդամենը 27 աշակերտ, որոնցից 13 հոգի հայեր են։ Ահա դրանց ազգանունները.— Ազիզեան Արշակ, Զաքարեանց Միքայէլ, Եղիազարեան Կարապետ, Գալստեան Աստուածատուր, Մանդինեանց Եղօն, Մանդինեանց Փանօ, Օհանջանեանց Արմենակ, Պօօչեանց Գագիկ, Տէր-Դաւթեան Ալէքսանդր, Տէր-Միքայէլեանց Հէրակլէս, Ձիլթօղլեանց Լևոն, Շաղինեանց Կոստանդին, Իւզբաշեանց Եգօր։

—

Թիֆլիսի III-դ իգական գիմնազիայում այս տարի իրանց ուսման ընթացքը աւարտել են 20 աշակերտուհի, որոնցից 13 հայուհիներ են։ Ահա դրանց ազգանունները։ Մարգարիտ Աղաջանեանց, Վար. Ալահվէրդեանց, Վար. Արէշեանց, Նինա Աստուածատուրեան, Նատալիա Ղարաբէգեան, Մարիամ Նազարէթեան, Աննա Ներսէսեան, Եւգ. Ռոտինեան, Աննա Թաթոսեան, Արուսեակ Տէր-Ղևոնդեան, Ադէլինա Խանդամիրեան, Խրիստինա Խանդամիրեան և Մարիամ Խանդամիրեան։ Դրանցից Վար. Արէշեան և Ադելինա Խանդամիրեան պարգևատրված են ոսկէ մէդալով։

—

Մեզ գրում են ԻԳԴԻՐԻՑ հետևեալը. «Զը նայելով, որ սահմանի այն կողմում վխտում են քրդերը, այնու ամենայնիւ դրանից սրի միջից անցնելով շարունակում են գալ գաղթականների մնացորդները։ Սուրմալուի գաղթականներից ոմանք ընտանիքով դէպի Էջմիածնի գաւառը շարժվեցին. հով երկրի բնակիչներ, նրանք սարսափեցին այստեղի խիստ շոգից և յոյս ունէին Արագածի վրա անցկացնել ամառը։ Մնացածները շարունակում են մնալ իրանց տեղերում և զբաղված են աշխատանքներով՝ տղամարդիկ խճուղու վրա, իսկ կանայք մանուածք անում։ Հայրենիք վերադառնալու յոյսը տակաւին չէ թողել նրանց. որքան ծանրանում է խեղճերի կացութիւնը, որքան այստեղի կեանքի դառնութիւնները աւելի են ճնշում նրանց, այնքան աւելի է բորբոքվում «վաթան» յետ դառնալու տենչը։ Եղան և այնպիսիները, որոնք գաղտնի կերպով մահն աչքին առած գնացին իրանց բնակավայրը տեսան և դարձան. խեղճերը յոյս ունէին աւերակ հայրենիքը դառնալու բարեպատեհ պայմաններ գտնել այնտեղ, բայց յոյսերն ի դերև անցան. յետ են եկել և սարսափելի բաներ են պատմում»։

—

ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ մեզ գրում են. «Երէկ, յունիսի 1-ին, կայծակը զարկեց և սպանեց մի գիլխկեցի տաւարածի, որ իրանց գիւղի հանդում տաւար էր արածացնում»։

—

ԵՐԵՎԱՆԻՑ մեզ գրում են. «Ահա 2 ամիս է, որ Երևանի գիմնազիայի հայ աշակերտների մէջ միտք յղացաւ գիմնազիստներից մի երգեցիկ խումբ կազմել եկեղեցում երգելու համար։ Շնորհիւ նրանց ու խմբի կառավարիչ Խաչատուր Տէր-Գրիգորեանցի աշխատութեան, ամեն արգելքների յաղթելով կարողացան մի քանի օրվայ մէջ սովորել կանոնաւոր երգեցողութիւն. խումբը մինչև այսօր էլ նոյն եռանդով ամեն կիրակի երգում է քաղաքի եկեղեցիներում՝ մեծ հաճոյք և բաւականութիւն պատճառելով ժողովրդին իր ներդաշնակ երգեցողութեամբ»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՎԱԹՍՈՒՆԱՄԵԱՅ ՅՈՐԲԵԼԵԱՆ

II

Աւելի թշուառ, աւելի հարստահարուածը Իռլանդիան էր։ Այս «կանաչ կղզում» անգլիական անարդարութիւնը ծայրահեղութեան էր հասնում։ Ժողովուրդը սեփականութիւն չունէր և մատնված էր կալուածատէր լորդերի անսահման կամայականութեան։ Գիւղացին հող էր վերցնում կապալով, իսկ հողատէրը իրաւունք ունէր ամեն ժամանակ քանդել նրա տունը և վռնդել նրան իր հողից, եթէ որ և է պատճառով կապալառուն չէր կարողանում կատարել իր պարտաւորութիւնները։ Բայց դա բաւական չէր։ Իռլանդիան համարեա ամբողջովին կաթոլիկ է, բայց չը նայած դրան, անգլիկան եկեղեցին այնտեղ էլ տիրապետող եկեղեցի էր, ինչպէս Անգլիայում, և բոլոր կաթոլիկները ծանր հարկ էին տալիս անգլիկան եկեղեցու պահպանութեան և պայծառութեան համար, մինչդեռ կաթոլիկ եկեղեցին ոչինչ օգնութիւն չէր ստանում պետութիւնից։ Իզուր աղաղակում էր ամեն կողմից ճնշված, անգութ կեղեքման մատնված ժողովուրդը. ոչ ոք նրան չէր լսում։

Անգլիական պարլամենտը ազատ ու համարձակ գործել չէր կարողանում և այն պատճառով, որ միշտ թագաւորական իշխանութեան հետ էր ընդհարվում, երբ սովորական շաւղից շեղվում էր և խիստ պահպանողական գաղափարները մոռացութեան էր տալիս։ Անգլիայի մի դժբախտութիւնն էլ այն էր, որ ներկայ դարի սկզբներից թագաւորական գահը մի արժանաւոր, աշխարհաչէն մարդ չէր տեսնում իր վրա։ Գէորգ III խելագար էր. նրան յաջորդեց Գէորգ IV, որ մի անբարոյական մարդ էր։ Գահ բարձրանալուն պէս նա խայտառակ գործ սկսեց իր ամուսնու դէմ, պահանջելով որ պարլամենտը ապահարզանի վճիռ կայացնէ։ Ժողովուրդը սրտանց ատում էր զուարճասէր և զեղխ թագաւորին, որ իր երկրի համար ոչինչ չէր անում, ընդհակառակն ոչնչացնում էր ամեն մի լաւ գործ։ Գէորգ IV-ին յաջորդեց Վիլհելմ IV. սա մի բարի իշխան էր,— և աւել ոչինչ։ Եւ երբ նա մեռաւ, գահը թողնելով Վիկտորիային, այն ժամանակ միայն պատմութեան շրջանն անցաւ հին Անգլիան, թագաւորական Անգլիան։ Վիկտորիան բարձրացրեց նոր, այսինքն սահմանադրական Անգլիան։

Այդ ահագին յեղափոխութիւնը կատարելու համար մեծ հանճար չէր հարկաւոր։ Վիկտորիայի արածն այն էր, որ նա կատարեալ ազատութիւն տուեց ժողովրդական ինքնավարութեան, իսկ ինքը գահի բարձրութիւնից ազատ հիմնարկութիւնների վրա հսկող և Անգլիայի պաշտօնական ներկայացուցիչը դարձաւ։ Բուն ժողովրդական գործունէութեան ասպարէզը շատ ընդարձակվեց։ Կենդանարար շունչ առաւ ամբողջ երկիրը։ Անգլիական ազգի հանճարը գործունէութեան հրաւիրեց ընդունակ, հասկացող մարդկանց։ Միմեանց ետևից պետական գործերի մէջ երևացին այնպիսի մարդիկ, ինչպէս Ռոբէրտ Պիլ, Պալմէրստօն, Գլադստօն, Դիզրաէլի, լօրդ Սօլսբիւրի։ Սրանք միանման մարդիկ չեն։ Պէտք է ասել, որ Վիկտորիայի մի մեծ բաղդն էր, որ 1830-ական թւականներին պահպանողական կուսակցութիւնը արդէն զրկված էր իր բռնապետական դիրքից։ Նրա հետ ջախջախվել էր հնամոլութեան, անշարժութեան ճիւաղը։ Ազատամիտ կուսակցութիւնը օրից օր զարգանում էր, փշրում էր պահպանողականութեան կապանքները և նոր հոսանք էր մտցնում պարլամենտի մէջ, յենվելով հասարակ ժողովրդի նոր զարթնած ինքնաճանաչութեան վրա։ Վիկտորիայի ժամանակ սկսեցին միմեանց ետևից իրագործվել ազատամիտ րէֆօրմներ։ Պահպանողական կուսակցութիւնը իր գոյութիւնը պահպանելու համար հարկադրված եղաւ գնալ ազատամիտների ետևից և ժողովրդի համակրութիւնը գրաւել նոյնպիսի բարեկարգութիւններով։ Այսպէս անգլիացիները ստացան ընտրողական լայն իրաւունքներ, հետզհետէ ջնջվեցան հացահատիկների մաքսը, թղթի հարկը։ Ժողովրդի ույժերը ստեղծեցին արդիւնագործութեան հսկայական ասպարէզ։ Աշխարհի զանազան կողմերում, առևտրական դաշինքների շնորհիւ, նոր և մեծ շուկաներ բացվեցան անգլիական արդիւնագործութեան համար։ Վաճառականութիւնը, արհեստները ծաղկեցին, աշխատաւոր մարդը վարձատրվում էր, երկրի տնտեսական բարօրութիւնը նոր խելացի օրէնքների հովանու տակ աճում էր օրէօր։ Գլադստոնի պէս ֆինանսական հանճարը տնտեսական ոսկեդար ստեղծեց Անգլիայի համար։ Պետութեան պարտքերը սկսեցին արագ պակասել, և կարճ միջոցում Անգլիան ամենահարուստն էր Եւրոպայի մէջ, ուր միւս պետութիւնների պարտքերը, ընդհակառակն, սարսափելի կերպով աւելանում էին տարէց տարի։ Ընդհանուր պարտադիր ուսումը, ժողովրդական ազատ դպրոցների զարգացումը աւելի ևս աջակցում էին ընդհանուր բարօրութեան։ Անգլիան հսկայական քայլեր էր անում ոչ միայն տնտեսական, այլ և մտաւոր առաջադիմութեան ասպարէզում։ Ազատ երկրում ազատ հիմնարկութիւնները զարգացման խոչընդոտ չէին գտնում։ Անունով միայն թագաւորութիւն կոչվող կառավարութիւնը ոչինչ երկիւղ չունէր այն քաղաքական խռովութիւններից, որոնք յաճախ պայթում էին Եւրոպայում։ Անգլիական ազգը զարմանալի տոկունութիւն ունի օրինականութեան մէջ. նա դիւրաւառ չէ, բռնութիւն չէ սիրում և ամեն մի նորութիւն, որ իբրև ժամանակի պահանջ, պիտի մտնէ նրա կեանքի մէջ, հաստատվում և ընդունվում է օրինականութեան ճանապարհով։

Կայ և մի շատ նշանաւոր հանգամանք, որ Անգլիայի բարօրութեան գլխաւոր նեցուկներից մէկն է։ Դա արտաքին քաղաքականութիւնն է։ Դեռ ոչ մի երկիր չէ կարողացել Անգլիայի պէս գործադրել արտաքին քաղաքականութիւնը ներքին բարեկեցութեան հետ շաղկապված։ Այդպիսի ներդաշնակութիւնը Անգլիայի համար կեանքի և մահվան խնդիր է։ Այն կղզիները, որոնցից կազմված է Մեծ Բրիտանիան Եւրոպայում, ոչ մի ժամանակ չեն կարող բաւարարութիւն տալ այդ մեծ ազգի ահագին պահանջներին։ Տեղը լինելով շատ անձուկ, հարկադրել է անգլիացուն համաշխարհային անծայր մրցարաններ գտնելու իր արդիւնաբերական հանճարի համար։ Նա կատարել է ամեն տեղ ահագին նուաճումներ և դեռ բաւական չէ մինչև այժմ ձեռք բերածով։ Քաղաքակրթութիւնը այն աստիճան բեղմնաւոր է դարձրել նրան, որ օրէցօր նա անձկութիւն է զգում նոյն իսկ իր ձեռք բերած ահագին շուկաներում։— Այսպէս են տարածվել աշխարհի բոլոր կողմերում այն խիտ ցանցերը, որոնց անունն է անգլիական շահեր։ Դրանց պահապանն է արտաքին քաղաքականութիւնը, որ մի հզօր, ճկուն և վերին աստիճանի նուրբ ու դիւրազգաց գործիք դարձաւ պետութեան համար Վիկտորիայի շրջանում։

Բայց այդ մասին միւս անգամ։

Լ.

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

Մայիսի 20-ին

Երկար տարիներից ի վեր շարունակ խօսվում էր այստեղ թէ ռուսաց մի միսիա պիտի հաստատվի Ուրմիում յօգուտ նահանգիս բազմաթիւ ասորական ժողովրդի և ամեն մարդ մեծ յոյսերով սպասում էր օրէցօր ռուս քահանաների գալստեանը։ Ամսիս 13-ին այստեղ մուտք գործեցին Օրթօդօքս եկեղեցու ուղարկած երկու ներկայացուցիչները, քահանայ Վիկտոր Սինադսկի, Երևանի ռուսաց մայր եկեղեցու աւագ քահանան, և Կոչա Շիմուն՝ Խոյլասայի, ասորի քահանան։ Դրանց ցոյց տրված ժողովրդական սիրալիր ընդունելութիւնը արդէն մի հաստատ ապացոյց էր մեծ համակրութեան և վստահութեան։ Ով որ տեսնէր այն մեծ ոգևորութիւնը, իրարանցումը և ուրախ տրամադրութիւնը, որ տիրում էր քաղաքում և գիւղերում այդ օրը, պիտի չը վարանէր եզրակացնելու, թէ անտարակոյս մի մեծ կարևորութիւն ունեցող դէպք էր կատարվել, որ կարողացել էր հազարամեայ թըմբրած, մեռած, անհոգ և անտարբեր ասորի ժողովուրդը այդ աստիճան ցնցելու, վերիվայր յուզելու և կենդանացնելու։ Հէնց որ իմացվեց թէ ռուսաց քահանաները Սալմաստ են հասել, ասորոց խալիֆան՝ Մար-Եօհանը, մի խումբ մավանցի հրացանակիրների ուղեկցութեամբ և բազմաթիւ ձիաւոր հետևորդներով, փութաց նրանց դիմաւորութեանը գնալ։ Մի օր յետոյ ճանապարհ ընկան քաղաքիս ասորի երևելիները, կաշաները, շամաշաները, ազգապետները, ռուսաց նորընտիր թարգմանչին՝ պ. Բաղդասար Բուդաղեանը՝ ռուսահպատակ վաճառականների հետ և մի քանի հայ ազգայիններ։ Իսկ երեքշաբթի օրը (մայիսի 13-ին) համարեա թէ բոլոր ժողովուրդը քաղաքից մի քանի ժամվայ ճանապարհ ընդառաջ էին գնացել Նորեկ առաքեալներին։ Տեղական կառավարութիւնը, թէպէտ ըստ հրահանգի Ատրպատականի ընդհանուր կառավարչապետի, բոլորովին անտարբեր մնաց և ոչինչ ընդունելութիւն չարեց «քէշիշանը ռուսի»ներին։

Լուր էր պտտում մինչև անգամ, թէ Հաքիմ Աքբար-Միրզան յատուկ լրտեսներ էր ուղարկել իմանալու համար, թէ ովքեր են դիմաւորելու գնացած և ինչեր են խօսվում և կատարվում պարսպից դուրս։ Կըլաշուղ գիւղում և Գերգաբազում հայ քահանաները շուրջառ առած, խաչ և աւետարան ձեռքին՝ առաջ գնացին իրանց ռուս պաշտօնակիցներին, որոնք ձիերից իջնելով համբուրեցին յարգանքով քրիստոնէական այդ համադաւան էմբլէմները և շարունակեցին ուղևորութիւնը յուզված և շատ զգացված սրտերով։ Այժմ նրանք շրջապատված էին մօտաւորապէս 5000 քրիստոնեաներով, որոնք համարեա թէ ուզում էին միմեանց կոխոտել՝ ռուս եկեղեցականի ձեռքը համբուրելու համար. եռանդուն ոգևորութեան և սիրալիր համակրութեան արտայայտութիւնների չափ ու սահման, վերջն ու վախճանը չը կար։ Մի կաթոլիկ ասորի շամաշա գնում է ֆրանսիացի Լազարիստ մեծաւորի մօտ մի ձի խնդրելու, որ դիմաւորութեան մասնակցի։ «Ո՞ւր էք գնում», հարցնում է մեծաւորը նրան։ Եւ ստանում է պատասխան. «Ռուսաց քահանաներին դիմաւորելու»։—«Բայց դուք կաթոլիկ էք»։—«Այդ ոչինչ, ասում է ասորին, այժմ մի հօտ մի հովիւ պիտի լինենք», և շտապում է դէպի Կէվլան։ Ճանապարհին պատահում ենք նաև թուրքերի և պարսիկների, որոնք մի անկիւն քաշված խօսում են օրվայ դէպքի մասին. մօտենում ենք նրանց և հարցնում ենք թէ ով են եկողները, որ այսքան բազմութիւն ընդառաջ է գնում»։—«Ասում են թէ ռուս հաքիմ է գալիս», պատասխանում է մի ծերունի ծիծաղելով։—«Լաւ կը լինի թէ վատ», հարցնում է ընկերս։—«Անկասկած լաւ», ասում է մօտիկ կեցող մի միրզա, որովհետև ամեն բան կարգի կանոնի տակ կը մանի»։—«Եւ ամեն մարդ սէլամէթ հանգիստ վիճակ կը գտնի», աւելացնում է մի երրորդը։

Հանդիսաւոր թափօրը երեկոյեան դէմ մուտք գործեց քաղաքը և տարաւ նորեկ քահանաներին մինչև նրանց ընդունելութեան համար պատրաստված բնակարանը։ Բազմութիւնը սկսեց ցրվել, իսկ մավանցի կտրիճները տան դրանը առաջ, հրացանները ուսերին դրած՝ կանգնած մնում էին։—«Ի՞նչ են ուզում դրանք», հարցնում է ռուս քահանան իր հիւրընկալ տանտիրոջ։—«Ձեր օրհնութիւնը, հայր սուրբ», պատասխանում է տանուտէրը։ Եւ ռուս քահանան՝ հայր Վիկտոր Սինադսկի, շտապում է դրան առաջ իջնել, խաչակնքում է և արձակում է քրիստոնեայ զինուորներին, որոնք մի առ մի գլխաբաց մօտենում համբուրում են նրա ձեռքը և մեկնում են գոհ և ուրախ սրտով։

Հայր Սինադսկին և իր ընկերը այժմ զբաղված են սովորական այցելութիւնները ընդունելով և փոխադարձ այցելութիւններ անելով քաղաքի այլ և այլ դասակարգի ժողովուրդների գլխաւորներին։ Նրանք շուտով մի ուղևորութիւն կը կատարեն Ուրմիայի դաշտում բոլոր քրիստոնեական գիւղերը այցելելու և մի ընդհանուր վիճակագրութիւն և տեղեկագիր պատրաստելու։

Արգօս

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Berliner Tageblatt» լրագրի Լօնդօնի թղթակիցը գրում է. «Այստեղ ձեռքից ձեռք է անցնում Գլադստոնի նամակը, որի մէջ յոյս է յայտնվում, որ բրիտանական կառավարութիւնը չի թողլ տայ Թիւրքիայի ներկայացուցչին մասնակցել անգլիական թագուհու յոբելեանին։ Իսկ եթէ, այնու ամենայնիւ, Անգլիա կը գան սուլթանի պատգամաւորները, նրանց պէտք է համապատասխան ընդունելութիւն ցոյց տալ։»

—Կ. Պոլսից «Ind. Belge» լրագրին հեռագրում են. [illegible]

—«Daily Chronicle» լրագրի Կ. Պոլսի թղթակիցը [illegible]

—«Standard» լրագրի վիեննայի թղթակիցը հաղորդում է, թէ պետութիւնները [illegible] մինչև որ Թիւրքաց զօրքերը հեռացրած չեն լինի կղզուց:

„ՄՇԱԿԻ" ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ, 7 յունիսի: Բիւլլետէն Թագուհի կայսրուհի Ալէքսանդրա Ֆէօդորովնայի առողջական դրութեան մասին. Նորին Մեծութեան ույժերը կատարելապէս վերականգնվում են և լաւ է զգում իրան. Մեծ իշխանուհու սնունդը և զարգացումը շատ աջող է գնում: Նորին Մեծութիւն կայսրուհին է կերակրում նրան:

Թագուհի կայսրուհի Մարիա Ֆէօդորովնա Մեծ իշխան Միխայիլ Ալէքսանդրովիչի և Մեծ իշխանուհի Օլգա Ալէքսանդրովնայի հետ բարեհաճեց ժամանել յունիսի 6-ին Պետերհօֆ՝ ամառը մնալու համար:

Յոյն-թիւրքական պատերազմի մէջ վնասվածների օգտին նուիրատւութիւններ ժողովող մասնաժողովը այն համոզմունքն է յայտնում, թէ ռուս ժողովուրդը համակրութեամբ կը վերաբերվի դէպի ուղղափառ Յունաստանի թշուառ ժողովուրդը: Իւրաքանչիւր լումա, որքան էլ նա չնչին լինի, մասնաժողովը մեծ շնորհակալութեամբ կընդունի: Նուիրատուութիւնները կարող են ուղարկել Պետրօկօկինօի և Էվմորֆօպուլօի (Конно-гвардейскій бульваръ, 17) և Սկարամանգայի անունով (Васильевскій островъ, 2 линія), կամ Պետերբուրգի զեղջող բանկի անունով, որոնք իրանց ստացած փողերը կը յանձնեն վերոյիշեալ մասնաժողովին, ըստ պատկանելոյն ուղարկելու համար:

Կ. ՊՈԼԻՍ, 7 յունիսի: Յունիսի 6-ին նշանակված խորհրդակցութիւնը՝ Թիւրքիայի և Յունաստանի մէջ խաղաղութեան պայմանները որոշելու համար, յետաձգված է մինչև շաբաթ:

ՊԱՐԻԶ, 7 յունիսի: Ցիկլօնը աւերեց Պարիզից դէպի արևմուտք գտնվող շրջանը, այն է՝ Բէզօն, Կօլօմբ, Նանտէր, Րիւէյ, Շատու, Սէն-Դէնի և մանաւանդ Անիէր գիւղերը, ուր երեք հոգի սպանված են և շատերը վիրաւորված: Ամեն տեղ արմատախիլ են արված ծառերը, աւերված են տները, շուռ են եկած կառքերը, ջարդված են տէլէֆօնային և հեռագրական գծերը:

ԼՕՆԴՕՆ, 7 յունիսի: Ուէլսի իշխանը ընդունեց ֆինլանդական Անտօն արքեպիսկոպոսին:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 8 յունիսի: Յունիսի 8-ին Պետերհօֆի Մեծ պալատի եկեղեցում Թագուհի կայսրուհի Մարիա Ֆէօդորովնայի, Մեծ իշխանների և Մեծ իշխանուհիների և մինիստրների ներկայութեամբ կատարվեց Մեծ իշխանուհի Տատիանա Նիկօլաեւնայի մկրտութեան խորհուրդը:

Ներքին գործերի մինիստրը որոշեց. «Сибирь» լրագրի վնասակար ուղղութեան համար, առաջին նախազգուշութիւն յայտնել այդ լրագրին:

ԿԷՕԼՆ, 8 յունիսի: Կայսերական զոյգի ներկայութեամբ բացվեց Վիլհէլմ I կայսրի արձանը:

ՀՌՈՄ, 8 յունիսի: Մասնաւոր տեղեկութիւնների համեմատ, Վերդի ծանր կերպով հիւանդացել է:

Կ. ՊՈԼԻՍ, 8 յունիսի: Վերջին օրերը բազմաթիւ սօֆթաների և մահմետականների ձերբակալութիւններ են կատարվել: Այդ ձերբակալութիւնները կապում են Թեսալիան միացնելու համար եղած պրօպագանդայի հետ:

ՊԱՐԻԶ, 8 յունիսի: Երէկվայ ցիկլօնը վնասներ հասցրեց հարիւրաւոր անձանց, որոնցից 4 հոգի մեռան: Վնասները ահագին են: Այգիները աւերված են:

ՊԱՐԻԶ, 8 յունիսի: Մինիստրների խորհրդում Հանօտօ հաղորդեց, որ Ժէրար ստորագրել է Պեկինում մի համաձայնութիւն, որով Ֆրանսիայէն առևտրական և քաղաքական նոր առաւելութիւններ են տրվում Տօնկինի հարեան շրջաններում:

ՎԻԷՆՆԱ, 8 յունիսի: Ճիշդ չէ այն տեղեկութիւնը, որ իբր թէ դեսպանները չեն ստացել հրահանգներ և այդ պատճառով խաղաղութեան բանակցութիւնները ձգձգվում են. ձգձգման պատճառը Թիւրքաց լիազօրների գործունէութեան սովորական եղանակն է: Տէվֆիկ-փաշան ստիպված է իւրաքանչիւր վճռի վերաբերմամբ ցուցմունքներ խնդրել Իլդիզ-Քիօսկից:

ՍԻՄԼԱ, 8 յունիսի: Կարծում են, որ Ասամում երկրաշարժից սպանված են աւելի քան 6000 մարդիկ:

ԿԷՕԼՆ, 8 յունիսի: «Köln. Zeitung» լրագիրը հաստատում է այն լուրը, թէ Կրետէի ընդհանուր-նահանգապետի պաշտօնի համար միտք ունեն նշանակել շվէյցարական դաշնակցութեան նախկին նախագահ Նումա Դրօզին: Դրօզ Պարիզից Բէրն վերադարձաւ և յայտնեց, որ եթէ համաձայնվի ընդունել այդ պաշտօնը, դա ժամանակաւոր կը լինի, մինչև որ կղզու վրա կը մտցնվեն վարչութեան նոր ձևեր:

Կ. ՊՈԼԻՍ, 8 յունիսի: Յունիսի 7-ին դեսպանները գումարվեցին խորհրդակցութեան, որից յետոյ կայացաւ վեցերորդ նիստը՝ Յունաստանի և Թիւրքիայի մէջ խաղաղութեան դաշն կապելու հարցի վերաբերմամբ:

Ջէդդում հիւանդանում են ժանտախտից միջին թւով օրական երեք հոգի: Մայիսի 25-ից հիւանդանալու 35 դէպքեր կային: Հիւանդութիւնը սուր բնաւորութիւն չունի:

ՎԻՆԶՕՐ, 9 յունիսի: Թագուհին, գերմանական այրի կայսրուհու և թագաւորական ընտանիքի ուրիշ անդամների, նոյնպէս և Մեծ իշխան Սերգէյ Ալէքսանդրովիչի և Մեծ իշխանուհի Եղիսաբէտա Ֆէօդորովնայի ուղեկցութեամբ ներկայ էր հանդիսաւոր մաղթանքին Ս. Գէորգի մատուռում: Մաղթանքից յետոյ, թագուհին մօտ կանչեց թագաւորական ընտանիքի բոլոր անդամներին և բոլորին քնքշութեամբ համբուրեց, սկսելով այրի կայսրուհուց: Այդ սրտաշարժ տեսարանը խոր տպաւորութիւն գործեց բոլոր ներկայ եղողների վրա:

ԼՕՆԴՕՆ, 9 յունիսի: Ս. Պօղոսի տաճարում եղած մաղթանքին ներկայ էին Ուէլսի իշխանը և իշխանուհին, Եօրկի դուքսը և դքսուհին, Դանիական Կարլ իշխանը իր ամուսնու հետ, Կէմբրիջի դուքսը և դքսուհին և ուրիշ օգոստափառ անձինք, որոնց թւում Մեծ իշխան Կիրիլ Վլադիմիրովիչ, նոյնպէս և դիպլօմատիական մարմինը, լորդերի ժողովի անդամները, ֆինլանդական Անտօնի արքեպիսկոպոսը և գեներալ Կիրեէվ: Տաճարում գտնվում էր նոյնպէս չինական դեսպանը:

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱ
Յունիսի 6-ին

Լօնդօնի վրա 10 ֆունտ արժէ. .	93 ր	90 կ.	
Բերլինի վրա 100 մարկ — . .	45 »	90 »	
Պարիզի վրա 100 ֆրանկ — . .	37 »	30 »	
Ոսկի — — արժէ . .	7 »	50 »	
Մաքսային կուպօններ — . .	149 »	— »	
Բօրսային դիսկօնտ — . .	— »	— »	
4% պետական րէնտա	99 »	— »	
Ներքին 5% առաջին փոխառութ.	284 1/2 »	— »	
— — երկրորդ —	246 1/4 »	— »	
5% գրաւ. թղթ. ազն. կալ. բանկի	206 1/4	— »	
5% պետական երկաթուղ. րէնտա	— »	— »	
4% ներքին փոխառութեան . . .	98 1/2	— »	
4 1/2% գրաւ. թղթ. ազն. կալ. բանկի	101 »	— »	
Ազն. կալ. Պետ. բանկի խաղարկութ.	— »	— »	
4 1/2% վկայակ. գիւղ. հող. բանկի	101 3/8 »	— »	
Փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մետալ. .	— »	— »	
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ. ընկերութեան օբլիգացիաները.	101 1/8 »	— »	
Մոսկվայի քաղաք. օբլիգացիաներ.	101 3/8 »	— »	
Օդէսայի — —	100 1/8 »	— »	
Թիֆլիսի — —	99 1/2 »	— »	
Թիֆլիսի կալ. բանկի 6% — . .	101 3/8 »	— »	
5% — — — . .	99 3/4 »	— »	
Բաւթայիսի — — . .	102 »	— »	
5% — — — . .	99 3/4 »	— »	

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակիչ՝ ԱՆԴՐԷԱՍ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԲԺԻՇԿ Զ. ԿԱՐՕՏԿԵԱՆ

Մասնագէտ մանկական և ներքին հիւանդութիւնների, ընդունում է Կովկասեան հանքային ջրերում (Կիսլօվօդսկ և Էսսենտուկի):
(№ 66) 1—3

ՈՒՍՈՒՑԻՉ ԲԻՐՇԷՐՏ

պատրաստում է երեխաներին դպրոցներ մտնելու համար: Ավչալեան փ. № 13.
(№ 66) 1—12

BATEAUX A VAPEUR FRANÇAIS N. PAQUET ET C-ie

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.

կանոնաւոր և ուղղակի նաւագնացութիւն ՄԱՐՍԷՅԼԻՑ ԲԱԹՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկու շաբաթը մի անգամ, սկսած յունվարի 25/6-ի չորեքշաբթիից,

Եւ հակառակը՝ Բաթումից Մարսէլ, մտնելով Տրապիզօն, Սամսօն և Պօլիս: Մեկնում է Բաթումից՝ չորեքշաբթի, յունիսի 11/23-ին ԱՆԱՏՕԼԻԱ շոգենաւը, նաւապետ ԲԻԱՆԿԻ և այդպէս շարունակաբար, երկու շաբաթը մի անգամ, չորեքշաբթի օրերը, ժամի 4-ին ճաշից յետոյ: Բաթումից Պարիզ ուղղակի հաղորդակցութեան տոմսակներ տրվում են սովորականից

Պակաս գներով: Ապրանքների և ճանապարհորդների մասին հարկաւոր տեղեկութիւններ ստանալու համար թող բարեհաճեն դիմել ընկերութեան գործակատարներին՝

ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ—պ. Վիկտոր դ'Արնօին, Նաբէրէժնայա: ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ—պ. Օ. Գ. Բարեկենդականին, Սիօնի փող. նախկին Արծրունու քարվանսարա: ԲԱԳՈՒ—պ. Ս. Դիլդարեանին, Կօլիւբեանինսկայա հրապարակ: ՆՕՎՕՐՕՍՍԻՅՍԿ—պ. Մելխիոր Հերշինրօզերին:
(№ 16) 9—20

Սանդուղտներ, պատշգամբներ, դարպասներ, ցանկապատներ եւ այլն

ՇԻՆԵԼՈՒ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ

յանձն է առնում, չափաւոր գներով,

ԵԱՐԱԼՕՎ ԵՒ ԱԼԻԽԱՆՕՎ

ԻՆԺԵՆԵՐՆԵՐԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ: ԹԻՖԼԻՍ, Ալէքսանդրեան փողոց, կայարանի մօտ, սեփական տուն: Տէլէֆօն № 9.
(№ 59) 5—5

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

„ՌՕՍՍԻԱ"

Բարձրագոյն հաստատված 1881 թւին

Ս.-Պետերբուրգում, Большая Морская, № 37.

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԵՒ ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 25.500,000 ՌՈՒԲԼԻ

Ընկերութիւնը ընդունում է:

ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Այսինքն դրամագլխի և եկամտի ապահովութիւն ընտանիքի համար, կամ ծերութեան ժամանակ, օժիտ աղջկերանց համար, ստիպենդիա երեխաների համար և այլն. առանձին շահաւէտ պայմաններով. ապահովագրողները մասնակցում են ընկ. օգտին:

Առ 1-ն յունվարի 1896 թ. «ՌՕՍՍԻԱ» ընկերութիւնը ապահովագրած ունի 35.563 անձ,—91.406.948 րուբլի գումարի:

ԴԺԲԱԽՏ ԴԷՊՔԵՐԻՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ինչպէս առանձին անհատների նոյնպէս և հաւաքական անձանց, այն է—գործարաններում ծառայողների, բանւորների և այլն՝ նուազեցրած վճարներով՝ շնորհիւ դիվիդենտի, որը վճարներից դուրս է հաշվում:

ՀՐԴԵՀԻՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ամեն տեսակ շարժական և անշարժ կայքերի (շինութիւնների, մեքենաների, ապրանքի, կահ-կարասիքի և այլն):

ԱՊՐԱՆՔԻ ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

գետային, ցամաքային և ծովային. Նաւերի ապահովագրութիւն.

Ապահովագրութիւն ընդունվում է Ս. Պետերբուրգում (Большая Морская, соб. д. № 37.) Թիֆլիսում Սերգիյեվսկի փողոց, № 6. և զանազան քաղաքների գործակալութիւններում.

Նոյնպէս կարելի է ստանալ ապահովագրական տոմսակներ դժբաղդ դէպքերից, երկաթուղիով կամ շոգենաւով ճանապարհորդած ժամանակ, երկաթուղային կայարաններում և ծովամատոյցներում:

(№ 89) (չ) 38—52

ՔԻՄԻԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

ՐԻՍ-ԳՈՒՏՄԱՆԻ

(Տնային գործածութեան համար)

ՀՆԴԿԱԿԱՆ ՄԻՇՈՒՆԱ, այն է հաստատ մահ մկներին, խլուրդներին և ուրիշ կրծողներին: Այս միջոցը արտաքսում է այդ կենդանիներին գլխաւորապէս բնակարաններից, այնպէս որ նրանք չեն մնում գետնայարկի տակ և չեն տարածում գարշահոտութիւն:

ՄԼԱԿՆԵՐԻ ԴԷՄ ՀԵՂՈՒԿ, ոչնչացնում է նրանց ընդմիշտ: Նա շատ հաճելի հոտ ունի, բիծ չէ թողնում ճերմակեղէնի, կօշիկների և կարասիքի վրա: փչխացնելով նրան, սենեակի օդին հաճելի թարմութիւն են հաղորդում և միաժամանակ հալածում են ցեցը, ճանճը և մոծակները:

ՓՈՇԻ՝ ՄԻՋԱՏՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ, ամենայարմար միջոցն է բոլոր միջատները և նրանց սաղմերը բոլովին ոչնչացնելու համար: Այդ փոշին անփոխարինելի է լուեր և մլակներ ոչնչացնելու համար անկողիններում, ներքնակներում, թաղիքով պատած փայտային պատերում: Ոչնչացնելով ցեցը և չունենալով նաֆթալինի անհաճոյ հոտը, այս փոշին բոլորովին փոխարինում է նրան. Դրա համար հարկաւորութիւն չը կայ ամառը տալ մուշտակները և ուրիշ մորթեղէն իրերը պահելու համար: փոշու ազդեցութիւնը, երբ նրան գործադրում են ամեն տեսակ միջատների, մրջիւնների հեմ—դրեթէ վայրկենական է—հետևանքը զարմանալի: Հարցնել դեղավաճառական խանութներում:
(№ 23) 38—50

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 9 Іюня 1897 г. Типографія Канцел. Главнонач. Гражданск. частью на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская ул., д. каз.